

Предмет : ОПШТЕСТВО		ТРЕТО ОДДЕЛЕНИЕ	
Наставна тема : УЧАМ, УЧЕСТВУВАМ, УСПЕВАМ		Време на реализација 16 часа	
Изготвиле : Душица Јакимовска Сандра Колева		ООУ „Кирил и Методиј“ – с.Романовце, Куманово ООУ „Тоде Хаџи Тефов“ – Кавадарци	
Адаптирале:		Од ООУ	
<u>РЕЗУЛТАТИ ОД УЧЕЊЕ</u>			
<u>Ученикот/ученичката ќе биде способен/способна да:</u>			
1. објасни како државата обезбедува почитување на правото на образование, кои се придобивките од образованието и како се стекнува професија преку образованието;			
2. објасни како треба да се учи за да се постигне успех во учењето;			
3. ги предвидува последиците од своите постапки и да ги признава грешките во однесувањето кон другите;			
4. опише како се решаваат проблеми во група и како се донесуваат групни одлуки.			
<u>Ученикот/ученичката ќе развива свест:</u>			
5. за потребата од доживотно учење;			
6. дека успехот и неуспехот во учењето зависат од сопствените залагања			

Содржини (и поими)	Стандарди за оценување	Часови	Активности	Средства	Следење на напредокот
Имам право на образование (образование, училиште, наставник, учебник, основно,	-Го идентификува образованието како детско право и објаснува (преку пример) како државата обезбедува негово почитување	1	„Секое дете има право на образование“ – Конвенција за правата на детето. Преку читање или презентација изготвена од наставникот, учениците се запознаваат со едното од детските права -Право на образование Учениците се поделени во групи, добиваат работен лист на кој се напишани зборовите: училиште, наставник и учебник и под секој збор, во рамки на групата, треба да запишат како е образованието поврзано со секој од трите збора. Откако секоја група ќе ги презентира одговорите за секој збор посебно, се води дискусија за тоа како државата придонесува да има училишта, наставници и учебници. Заеднички се заклучува дека училиштата ги гради државата,	Учебник Работен лист Работна тетратка	Усни одговори на прашања Решенија во работен лист Учество во дискусија

средно и високо образование, основно училиште, средно училиште, факултет, студент, професија)			дека наставниците ги вработила државата за да работат со децата во училиште и ги печати учебниците од кои учат учениците.		
	Објаснува (преку примери) најмалку две придобивки од образованието.	1	<p>На смарт табла или флип чарт се напишани следните реченици: (1) Преку образованието се станува поаметен., (2) Образованите луѓе живеат подолго и имаат подобро здравје., (3) Образованите луѓе заработуваат повеќе. (4) Преку образованието се стекнуваат пријатели. и (5) Образованието им помага на луѓето да си ги остварат своите соништа.</p> <p>По секоја реченица, учениците, поделени во групи, наоѓаат аргументи зошто реченицата е точна, а потоа аргументите ги споделуваат во отворена дискусија која води до следните заклучоци: (1) во текот на образованието се дознаваат многу работи и се учи како да се користи паметот за да се решаваат проблеми, (2) образованието им помага на луѓето да научат како да се грижат за своето здравје, (3) за да се работат подобро платени работи треба да се има повисоко образование, (4) во училиште се спријателуваш со другари со кои се дружиш и надвор од училиште, (5) тие што сонуваат да станат доктори (или други, претходно спомнати професии), или да имаат поубави куќи и среќни семејства, мора да се стекнат со соодветно образование.</p>	Смарт табла или флип чарт Учебник Работен лист Работна тетратка	Усни одговори, набројување примери Учесво во групни активности Решенија во работен лист
	-Прави разлика меѓу основно, средно и високо образование според	1	<p>Предизвик прашање со поставување на нивоата на образование на таблата: основно образование; средно образование, високо образование.</p> <p>Се започнува дискусија со сите ученици по следните прашања:</p> <p>- Во каков вид училиште учите вие? Како се вика образованието што се стекнува во ваков вид училиште? Дали знаете некој што учи во средно училиште? Како се</p>	Табла Учебник	Учество во дискусија Усни одговори Придонес во донесување

	намената и возраста на учениците /студентите	<p>вика училиштето во кое учи? По што е различно од основното училиште? Како се вика образованието што се стекнува таму? - Дали знаете некој што студира на факултет или некој што завршил факултет? Како се вика тој факултет? Што ќе биде кога ќе заврши/што работи откако завршил? Како се вика образованието што се стекнува таму?</p> <p>По одговорите на прашањата за секое ниво, на таблата се запишуваат одговорите за називот на установата во која се стекнува наведеното образование. Дискусијата продолжува со прашања кои бараат да се утврди возраста на учениците/студентите на секое од нивоата (и конечните одговори ги запишува на табла):</p> <p>- На колку години се започнува и на колку се завршува основното образование? - На колку години се започнува и на колку се завршува средното образование? - На колку години се започнува со студирање на факултет?</p> <p>Дискусијата продолжува со прашања во врска со намената на секое ниво на образование:</p> <p>Какви знаења се стекнуваат во основното образование? (Очекуван заклучок: основни знаења кои помагаат да се продолжи образованието) - Какви знаења се стекнуваат во средното образование? (Очекуван заклучок: или се стекнува одредена професија со која може да се работи или се стекнуваат знаења кои помагаат да се продолжи во високото образование) - Какви знаења се стекнуваат во високото образование? (Очекуван заклучок: се стекнува одредена професија со која може да се работи)</p>	решенија, предлози и заклучоци
--	---	--	--------------------------------------

	- Објаснува (со пример) како образованието подготвува за одредена професија	1	<p>Преку презентација, слики, фотографии (слика со името на професијата кое претходно ќе го кажат учениците) – се поттикнуваат учениците да размислат и/или одберат идна професија.</p> <p>Учениците се делат во групи. Во рамки на групата секој ученик кажува што би сакал да биде кога ќе порасне. Преку дискусија во групата учениците посочуваат со какво образование (средно или високо) треба да се стекне за да може да се занимава со таа професија. Потоа секоја група ги споделува посакуваните професии, а наставникот ги запишува на табла, по што сите заеднички заклучуваат кои професии се посакувани од повеќе деца. На крајот секоја група ги споделува своите препоставки за образованието преку кое се стекнуваат наведените професии, па низ отворена дискусија, со помош на наставникот се заклучува кои се точните одговори</p>	Презентација Смарт табла или видео бим	Активност во група Усни одговори
--	---	---	--	---	---

<p>Имам одговорност да учам (поставување цел, посветеност, фокусираност, успех, неуспех)</p>	<p>-Преку пример опишува како се поставува цел во учењето и објаснува зошто е важно да се прави тоа</p> <p>-Објаснува (преку пример) зошто е важно да се биде посветен кон постигнување на целта во учењето.</p>	1	<p>Учениците, поделени во групи, извлекуваат една од картичките на кои се опишани по две ситуации – во едната ситуација е прикажан ученик кој се покажал неуспешен во нешто (на пр., добива лош резултат на тест, не знае да ги реши сите задачи за домашно, не успева да постигне ниту еден кош на физичко), но воопшто не е загрижен и продолжува да си прави нешто што нема врска со учење (на пр., цел ден игра игри на таблет, игра фудбал на игралиште, гледа цртани на телевизија), а во другата ситуација е прикажан друг ученик кој се покажал неуспешен во истото, но си поставил конкретна цел да се поправи (пр., да постигне подобар резултат на следниот тест, да научи да ги реши сите задачи од домашната, да научи да постигне најмалку еден кош од три шутирања). Прво, секоја група запишува што мисли кој од двајцата ученици ќе постигне успех во иднина со тоа што ќе научи повеќе и нуди решенија како вториот ученик може да ја постигне целта што си ја поставил. Потоа сите групи ги презентираат „своите“ ситуации и одговорите до кои дошле. На крајот преку отворена дискусија се заклучува дека поставувањето цел во учењето помага да се постигне успех на тој начин што ќе се определи како да се стигне до целта и ќе се биде посветен на тоа, без оглед на тешкотиите на кои ќе се наиде</p> <p>Работен лист -решавање задачи</p>	<p>Картички со пример-ситуации</p> <p>Листови</p> <p>Работна тетратка</p>	<p>Учество во групна активност</p> <p>Усни одговори</p> <p>Решенија во работен лист</p>
	<p>Преку пример опишува како се обезбедува фокусирање на учењето и објаснува зошто е важно да се прави тоа</p>	1	<p>Секој ученик добива работен лист со најмалку 30 лесни задачи по математика (на пр. $2+3=_$, $5-2=_$). Во периодот од 2 минути. Додека работат на задачите им поставува најразлични прашања (на пр., Кој сака да оди на летување на море? Кој сака да вози мотор кога ќе порасне?, Зошти децата не сакаат да јадат спанаќ?) и очекува одговори. По измување на времето ги насочува да стават линија под последната решена задача и ги прашува колку задачи успеале да решат. Потоа продолжуваат со решавање на задачите, но овој пат во тишина. По 2 минути ги прекинува,</p>	<p>Листови со задачи</p>	<p>Усни одговори на прашања</p> <p>Учесво во заеднички активност</p> <p>Придонес во</p>

			насочува да стават линија под последната решена задача и ги прашува колку задачи сега успеале да решат. Потоа се води дискусија зошто првиот пат решиле помалку задачи од вториот и заеднички се заклучува дека прашањата што им ги поставувал првиот пат им го одвлекувале вниманието и не дозволувале да се фокусираат на задачите. На крајот учениците даваат примери што нив им го одвлекува вниманието кога учат дома (на пр., телефон, телевизор, разговор со домашните) и заеднички определуваат како да обезбедат да бидат фокусирани на учењето за да може побрзо да научат.		донесување заклучоци
Преку пример опишува како се бара помош кога нешто не може самостојно да се научи и зошто барањето помош е потребно.	1	Учениците имаат црвен и зелен лист залепен на картонче, за гласање ДА – зелено; НЕ- црвено. Наставникот најавува дека ќе бара мислење од нив за тоа од кого може да бараат помош кога нешто не можат самите да го научат. Потоа ги чита/презентира (едно по друго) следните можности: (1) од наставникот/наставничката, (2) од помлад брат или помлада сестра, (3) од родител, (4) од соученик кој не може самиот да го научи тоа. По секоја презентирана можност, учениците дигаат картонче во зелена боја доколку се согласуваат, односно црвена доколку не се согласуваат со тоа и потоа даваат образложение зошто се согласуваат/не се согласуваат. На крај преку отворена дискусија се заклучува од кого може да се бара помош и како да се направи тоа	Картонче со црвена и зелена боја за секој ученик	Усмени одговори Учество во дискусија Придонес за донесување заклучоци, давање примери и предлози	
Ги наведува и опишува чувствата што се јавуваат при доживување успех и при доживување неуспех	1	Учениците, поделени во групи добиваат работен лист со две групи празни кругови. Во едната група кругови треба да ги нацртаат (преку израз на лицето) и запишат чувствата што се јавуваат кога ќе се доживее успех (пр. радост, гордост), а во втората група, чувствата што се јавуваат кога ќе се доживее неуспех (пр. тага, разочараност). Потоа, секоја група ги презентира и ги опишува прикажаните чувства поврзани со успех, а кога ќе завршат сите групи, се презентираат и опишуваат и чувствата поврзани со неуспех.	Работен лист	Усмени одговори Писмени решенија	

			На крајот, наставникот ги запишува на табла (во посебни колони) сите чувства околу кои учениците ќе се согласат (во отворена дискусија)		
	Објаснува (преку пример) како се учи од доживеаниот неуспех.	1	Учениците следат читање/презентирање ситуација во која е опишан ученик кој доживува неуспех иако вложил труд да научи (пр: направил лош тест по математика иако претходниот ден цел саат вежбал задачи). Преку отворена дискусија се анализира што придонело за неуспехот и се нудат решенија како ученикот може да го искористи неуспехот за да постигне успех. Потоа учениците наведуваат слични примери од нивното искуство кога прво доживеале неуспех, па како од тоа научиле да го претворат неуспехот во успех. На крајот, преку отворена дискусија заеднички се заклучува дека неуспехот не треба да нè натера да се откажеме, туку да нè мотивира да продолжиме да работиме додека не постигнеме успех. Решавање задачи во работна тетратка	Учебник Работна тетратка	Придонес во заедничка активност, давање примери, предлози и донесување заклучоци
Признавам грешки во однесувањето кон другите (однесување, постапка, последица, намерна и ненамерна	Дава пример на однесување кое има негативни последици врз другите. Прави разлика меѓу намерна и ненамерна грешка во постапките кон другите	1	Учениците, поделени во групи, смислуваат и опишуваат ситуација во која еден ученик прави нешто што има негативни последици по другите ученици во одделението (на пр., го крши прозорецот и сите треба да го платат, го крие сунѓерот и немаат со што да ја бришат таблата, заборава да донесе книга од која требало да учат на часот и сл.). Потоа секоја група ја чита „својата“ ситуација, а учениците од другите групи откриваат која е постапката, а која негативната последица предизвикана од последицата и објаснуваат зошто сметаат дека последицата е негативна. По секоја прочитана ситуација наставникот прашува дали опишаната постапка е намерна или ненамерна грешка во однесувањето и од учениците бара објаснување зошто ја сметаат за намерна/ненамерна. По презентациите на сите ситуации и дискусиите во врска со нив се води отворена дискусија за да се заклучи дека луѓето прават грешки во однесувањето кои	Листови за пишување	Усни одговори Писмени одговори Придонес во донесување заклучок

грешка)			се некогаш намерни, а некогаш ненамерни. Напатствија од наставникот за пронаоѓање примери од лично и туѓо искуство за намерни или ненамерни грешки (превртена училница)		
	Објаснува (преку примери) како незнаењето и невниманието може да доведат до ненамерни грешки во постапките кон другите. Објаснува зошто грешките во однесувањето кон другите треба да се признаат наместо да се игнорираат или негираат	1	По принципот на превртена училница, од задача дадена од претходен час Наставникот учениците наведуваат примери од искуство (лично или туѓо) на ненамерни грешки во однесувањето кон другите кои биле направени поради: (1) незнаење - без да знаат дека ќе имаат негативни последици и (2) невнимание - без да внимаваат на последиците. Во отворена дискусија се заклучува дека треба повеќе да се внимава за да не се прават грешки што ќе имаат негативни последици по другите. На едниот крај на училницата се поставува лист на кој пишува „Не се согласувам“, а на другиот крај лист на кој пишува „Се согласувам“. Наставникот ја пишува следната реченица на табла: „Секоја направена грешка во однесувањето со негативни последици по другите треба да се признае“. Учениците се распоредуваат во двата краја од просторијата зависно од тоа дали се согласуваат или не се согласуваат со реченицата. Потоа, повеќе ученици од тие што се согласуваат и од тие што не се согласуваат го објаснуваат своето мислење. На крајот се води отворена дискусија за да се заклучи дека секој што не признава дека го направил тоа (негирање) или се прави дека не знае за последицата (игнорира) прави дополнителна грешка што може да се избегне доколку ја признае грешката и се извини за стореното.	Листови „Се согласувам“ и „Не се согласувам“	Учество во дискусија, усни одговори Придонес во донесување заклучоци
	Ги наведува правилата што важат при групно решавање	1	Учениците следат пример-ситуација во која наставничка ги вклучува сите ученици од нејзиното одделение да решаваат проблем кој ги засега сите, или повеќето во одделениет (пр. многу често, голем дел од отпадоците заврнуваат околу корпата за отпадоци, наместо во неа). Потоа се поведува	Работен лист за секоја група	Придонес во заедничка активност

<p>Учествувам во донесување групни одлуки <i>(проблем, решавање проблем, бура на идеи, одлука, групна одлука, мнозинство, консензус)</i></p>	<p>проблем и објаснува зошто треба да се почитуваат.</p> <p>Ги наведува и објаснува (преку пример) правилата што важат при донесување групни одлуки.</p>	<p>дискусија по прашањето зошто наставничката сака сите ученици да учествуваат во решавањето на проблемот за да се заклучи дека се работи за проблем кој се однесува на целата група (пр.училницата е простор кој им припаѓа на сите ученици и нивниот простор треба да се одржува чист и уреден). Следно, учениците добиваат насока да си замислат дека опишаниот проблем се однесува на нивното одделение и дека заеднички треба да го решат.</p> <p>Поделени во групи добиваат работен лист со повеќе тврдења на кои треба да одговорат со Точно/Неточно, имајќи предвид како сакаат да се одвива решавањето на проблемот.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Предлозите за можно решение треба да ги даде наставникот. (Очекуван одговор: Неточно – треба да ги даваат учениците, а наставникот само да ги поттикнува) - Сите треба внимателно да го сослушаат секој предлог. (Точно – игнорирањето или потсмевањето на некој предлог ги спречува сите ученици за учествуваат во давањето предлози) - Ниту еден предлог не треба да обвинува некого. (Точно – Наместо кен решавање на проблемот, дискусијата ќе се насочи кон меѓусебни обвинувања) - Наставникот треба да ги запишува само паметните предлози на табла. (Неточно – на табла се запишуваат сите предлози, без оглед на тоа колку паметни изгледаат) - Треба да се избере оној предлог што води кон решение на проблемот. (Точно – при изборот се игнорираат сите предлози што не водат кон решение) - Сите ученици треба да учествуваат во спроведување на решението. (Точно – без учеството на сите, решението нема да биде трајно) - Сите ученици треба да се согласат со избраното решение. (Точно – не може да се очекува некој што не се согласил со решението да учествува во негово спроведување) 	<p>Усни одговори</p> <p>Писмени одговори</p> <p>Придонес во донесување заклучоци</p>
---	--	---	--

			<p>По секое тврдење групите даваат образложение за својот одговор, при што во заедничка дискусија се заклучува во правец на горенаведените очекувани одговори.</p> <p>На крајот се води дискусија преку која се утврдуваат правилата на заедничко решавање проблем: (1) Сите учествуваат во барањето решение, (2) Сите предлози се запишуваат на табла и ниту еден предлог не се критикува и (3) Од понудените предлози се изведува решението со кое сите се согласуваат.</p>		
<p>Го опишува (преку пример) процесот на донесување групна одлука преку бура на идеи.</p> <p>Ги наведува и објаснува (преку пример) правилата што важат при донесување групни одлуки.</p>	1	<p>Наставникот запишува на табла „Каде сакате да одиме на излет?“ и го започнува процесот на бура на идеи за да се стигне до групна одлука. Во текот на процесот внимава да се испочитуваат сите правила кои важеа за групно решавање проблем. Процесот се одвива во неколку фази:</p> <p>(1) Сите ученици нудат идеи што наставникот ги запишува на табла, (2) Наставникот наведува критериуми за вреднување на идеите (пр., да може да се стигне пешки, да има рамен и широк терен на кој ќе се организираат заеднички игри, итн.), (3) Се читаат наведените идеи една по друга и се издвојуваат оние кои го задоволуваат критериумот (се препорачува да се потцртаат на таблата) и (4) Се избира една идеја или комбинација од идеи кои ги задоволуваат критериумите и заеднички, со индивидуално изјаснување (со кревање палец нагоре-за согласување, или надолу-за несогласување) се одлучува која идеја или комбинација од идеи ќе се прифати како конечна одлука. (Доколку одлуката не може да се донесе со консензус, се носи со гласање)</p> <p>По завршување на процесот во дискусија со учениците се резимираат фазите на одлучување: (1) Сите ученици нудат идеи што се запишуваат на табла, (2) Се определуваат критериуми за вреднување на идеите, (3) се издвојуваат идеите што ги задоволуваат критериумите и (4) од</p>	<p>Табла, флип чарт за запишување</p> <p>Креди/ маркери во боја</p>	<p>Усмени одговори</p> <p>Учесво во давање предлози/ одлуки</p> <p>Давање примери</p>	

			издвоените идеи, преку индивидуално изјаснување на учениците се формира групната одлука.		
	Прави разлика меѓу одлука донесена со мнозинство и одлука донесена со консензус	1	<p>Се читаат пример приказни за „Одлука со консензус“ и „Одлука со мнозинство гласови“ и се објаснува што значи едното, а што другото и го поставува прашањето „Зошто е подобро до одлуката да се дојде со консензус отколку со гласови на мнозинството ученици?“ за да се заклучи дека одлучувањето со консензус е подобро затоа што така донесената одлука сите ќе ја почитуваат.</p> <p>Учениците, поделени во групи добиваат работен лист со напишани правилата за донесување групна одлука: (1) Сите учествуваат во давање идеи, (2) Сите идеи се запишуваат на табла и ниту една не се критикува и (3) Од понудените идеи се изведува одлуката на групата. Под секое од наведените правила запишуваат дали било испочитувано додека тие одлучувале за одењето на излет (или некоја друга заденичка одлука која е донесена на некои претходни часови) и даваат пример преку кој се гледа тоа. За секое правило (едно по едно) секоја група ги презентира своите одговори.</p>	Приказна од наставник Работен лист за секоја група	Учество во заедничка активност Давање примери Усмени одговори Придонес во донесување заклучоци
Повторување на изучени содржини	Повторување на изучени стандарди	1	Активности за утврдување на изучени содржини – квизови, подготовка за тест	работен лист, квиз прашања	Усни одговори, решенија во работен лист
Оценување		1	Активности за проверка на усвоеност на стандардите за оценување и постигнување на очекувани резултати(објективен тест подготвен од наставник)	тематски тест	решенија на задачи во работен лист